

Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás

EFOP-1.3.1-15-2016-00001

Esettanulmány

Sok jó gyakorlat két helyen

Illyés Gyula Megyei Könyvtár és

Wosinsky Mór Megyei Múzeum

Kapcsolattartó: Liebhauser János (Illyés Gyula Megyei Könyvtár)

Elérhetőségei: jano@igyuk.hu, 0036 30/544-0681

Kapcsolattartó: Ódor János (Wosinsky Mór Megyei Múzeum)

Elérhetőségei: odorj@wmmm.hu, 0036 74/316 222

Esettanulmány címe: Sok jó gyakorlat két helyen -

Illyés Gyula Megyei Könyvtár és Wosinsky Mór Megyei Múzeum

Szerző: Kedves Tímea

Elérhetőségei: kedves.timea@szm.hu, 0036 20/232-4304

Elkészítés dátuma: 2017.10.26.

Az esettanulmány összefoglalása

Jelen esettanulmányban nem egy konkrét projektre szeretném irányítani a figyelmet, hanem két példásan működő intézményre, az Illyés Gyula Megyei Könyvtárra és a Wosinsky Mór Megyei Múzeumra. Mindkét intézmény Szekszárdon működik, a megyeszékhelyen és megyei hatókörű feladatokat lát el. Mind egyéni működésük, mind a megye más intézményeinek nyújtott segítségük említésre méltó. Így az alábbiakban az esettanulmány sablon formájától eltérve, múzeumi és könyvtári területen egyaránt kiemelek jó gyakorlatokat, valamint bemutatom a Szekszárdi Magasiskolát, amely a két intézmény összefogásával született íróakadémia.

Az intézmények bemutatása

„1961-ben nyílt meg a jelenlegi **Illyés Gyula Megyei Könyvtár** központi épületének kapuja az olvasók előtt. Az első volt a világháború után az eleve könyvtárnak tervezett épületek sorában, magában hordozva a könyvtárosok akkori szakmai álláspontját, annak minden hibájával együtt. Kicsi, mert 60 ezer dokumentum befogadására tervezték, viszont jelenlegi állománya ennek több mint hatszorosa, emellett nem felel meg az olvasói igényeknek: inkább raktár, mint közösségi tér.” – így írt Liebhauser János az épületről 2011-ben, annak 50 éves évfordulóján.

Célcsoportok és tevékenységek

Közösségfejlesztés könyvtárosoknak

Elsősorban a könyvtárosok közösségét emelhetjük ki. 96 kistélepülés könyvtárosai vesznek részt évek óta az állami normatívából fizetett szakmai napokon. Negyedévente rendeznek változó helyszíneken egy-egy 4 napos szakmai képzést, illetve egy 3-7 napos nyári tábort. Ezek az alkalmak a szakmai fejlődés és a hasonló problémák megvitatása mellett, a csapatépítés, személyiségfejlesztés is fontos szerepet kap. Körülbelül 30 könyvtári alkalmazott került szoros baráti viszonyba egymással.

A jó kapcsolatok segítik a jó gyakorlatok továbbadását (pl. kisebb településeken nyugdíjas társaságok, gyerektáborok szervezése), illetve a megyei szintű együttműködést vetélkedők esetében. Vers- és prózamondó, rejtvényfejtő és egyéb vetélkedők indulnak megyeszerte, ezek győzteseinek nyári tábort szerveznek.

A gyakorlat adaptálható, amennyiben egy megyei hatókörű könyvtár vallja azt a nézetet, hogy a személyes, baráti kapcsolatok a legfontosabbak – mind jó gyakorlatok átadása és átvétele esetén, de akár a szakmában maradáshoz is segítheti, ha hasonló helyzetben, hasonló problémákkal küzdő emberekkel kapcsolatba kerülnek a megye könyvtárosai.

... és könyvtárlátogatóknak

A könyvtárban működik:

- Olvasókör - másfél éve jönnek össze kéthetente, ~20 fővel. Előre kijelölik, melyik könyvet fogják elolvasni, majd élményeiket, gondolataikat megosztják egymással. Az olvasókörből igazi közösség született, nyáron közös kirándulást szerveztek a tagok a „rácpácegresi” Nagyszederfához, Lázár Ervin mesevilágának „égig érő fája”-hoz.
- Filmkör – ~ 15 fős közösség, akik filmélményeiket vitatják meg. Sokszor éjfélig, éjjel 2-ig is az épületben maradnak. Természetesen ilyenkor szükség van olyan munkatársra, akinek szívügye a közösség működése, és velük marad önkéntes alapon, zárja az épületet.
- Beszélgető kör – ~10 állandó tag szokott összegyűlni, hogy előre megadott társadalmi, politikai, vallási kérdésekben fejtsék ki véleményüket.

A fenti közösségek valamennyien nyitottak minden könyvtárlátogató előtt, szabadon és díjmentesen lehet csatlakozni. Könnyen adaptálható gyakorlatok ezek, csupán ter(m)et kell biztosítani és olyan kulcsfigurákat keresni, akik egy-egy téma vagy ügy mellett elköteleződve vállalják a szervezési feladatokat, valamint egy lelkes könyvtárost, aki az épület zárását/nyitását vállalja különböző időpontokban az adott csoporthoz igazodva. Kisebb településeken szokás a kulcs kiadása egy megbízható klubtagnak. A „fáradtság megtérül”, a könyvtárt rendszeresen látogatók közül kerülnek ki azok visszatérő önkéntesek is, akik például a kerti munkát teljes mértékben magukra vállalják, a könyvtárnak így kertészeket nem kell alkalmaznia.

Wosinsky Mór Megyei Múzeum

Wosinsky Mór régész és bibliofil tudós pap számos hazai és külföldi expedíciója során összegyűjtött régészeti anyag elhelyezését már nem tudta megoldani. Ekkor határozta el, hogy megalapítja Tolna vármegye múzeumát. Az első kiállítás a millennium évében, 1896-ban nyílt meg. Az épület Herzog Fülöp és Schickedanz Albert munkáját dicséri, akik nevéhez olyan épületek tervezése fűződött, mint a budapesti Szépművészeti Múzeum vagy a Múcsarnok.

Célcsoportok és tevékenységek

Gyerekeknek

A megyei múzeum termei egész évben „telt házzal” működnek, hatalmas sikerrel vezetik a múzeumpedagógiai programokat. A megyei múzeum négy kategóriában: óvodásoknak, kisiskolásoknak, általános iskolásoknak és középiskolásoknak kínál változatos programokat, csákóhajtogatástól kezdve reneszánsz kori jelmezes órán át várostörténeti sétákig és bemutatókig. Ezen kívül különféle témákban és korosztályoknak indítanak nyári táborokat.

Az adaptáció megoldható, lelkes, kreatív, folyton tanulni és megújulni vágyó múzeumi dolgozóra, jobb esetben múzeumpedagógusra van „csupán” szükség, valamint türelemre, hiszen Szekszárdon is évtizedes munka eredménye a ma elkönnyelhető siker. Andrásné Marton Zsuzsanna múzeumpedagógus nevét a járás minden iskolájában ismerik, addig zörgetett az iskolák kapuján, kereste fel az osztályokat iskolai programokkal és igyekezett minden korosztály ízlését kiismerni, míg munkája meghozta gyümölcsét: a város valamennyi óvodájával és iskolájával szerződést kötöttek, a múzeumpedagógia programok pedig mára megyei szinten olyan népszerűvé váltak, hogy hetekkel korábban kell időpontot foglalni az osztályoknak.

... és felnőtteknek

Kezdetektől fogva rendkívüli népszerűségnek örvendett városunkban a Tájak – Korok - Múzeumok program, amelynek Szekszárdi Klubja 1989-ben született meg 23 fővel. 2015-ben tagjai búcsút mondtak az országos egyesületnek, és Szekszárdi Múzeumbarátok Egyesülete néven, immár függetlenül folytatták működésüket. Az egyesület tagjainak száma – országos szinten kiemelkedő – 537 fő. A tagok nagy része nyugdíjas, 30% a főfoglalkozásúak, 10% a diákok aránya. A taglétszám több mint 20%-át a környező települések (Ócsény, Decs, Zomba, Harc, stb.) lakosai teszik ki. Az egyesület a tagdíjából, illetve pályázati úton elnyert összegekből finanszírozza a különböző programokat.

A Szekszárdi Múzeumbarátok Egyesületének alapcéljai

- a megye történetére, fejlődésére vonatkozó tárgyi és írásos anyagok gyűjtése, kutatása, bemutatása, publikálása
- ismeretterjesztő előadások, kulturális programok és rendezvények szervezése, melyek a tagság aktív részvételére épülnek
- ismeretterjesztő városnéző túrák szervezése a megyében, belföldön és külföldön, ennek érdekében együttműködés idegenvezetőkkel, turisztikai szakemberekkel
- mintanyújtás a szabadidő tartalmas eltöltésére, a közösség érdekében végzett együttes cselekvésre való ösztönzés
- az egész életen át tartó tanulás jegyében a fiatalokon kívül az idősebb korosztály honismereti, néprajzi, történelmi és művészeti, környezetvédelmi ismereteinek gyarapítása

Végül, de nem utolsó sorban a Wosinsky Mór Megyei Múzeum működését is támogatják: rendezvényeikkel, szervezett előadásaikkal bővítik, népszerűsítik a múzeum közművelődési, ismeretterjesztő tevékenységét. Az egyesületi tagság együtt jár konkrét múzeumi feladatok ellátásával.

Események és számszerű eredmények

Az éves tervet mindig januárban vitatják meg a tagok a klubgyűlésen, és előzetes véleményfelmérés alapján döntenek – valószínűleg ez is magyarázza az évtizedek óta változatlanul nagy érdeklődést. Évente 30-35 alkalommal szerveznek programot, a paletta pedig igen színes: színházlátogatás, múzeumlátogatás, zenés-táncos rendezvények, kirándulások. Évente 10-15 alkalommal szerveznek egynapos kirándulásokat, egy vagy két busszal (60-120 fő/ alkalom), egyszer többnapos utazást (~ 60 fő).

Adaptációs lehetőségek

Ahogy a kultúra területén és jelen esettanulmányban is több esetben elmondható, kulcsembereken múlhat intézmények, szervezetek, települések kulturális élete. Ez esetben is egy olyan kisebb magra van szükség, akik szívügyüknek érzik és végigviszik kulturális események szervezését és lebonyolítását, a csatlakozó tagok körében nyomon követik, hogyan alakulnak az igények, és ennek megfelelően állítják össze az éves programot. Fontosak ezen kívül a rendszeres találkozóok, a Szekszárdi Múzeumbarátok Egyesülete kéthetente tart gyűléseket, ahol bármely tag elmondhatja véleményét, ötleteit.

Esélyegyenlőség

Egy bekezdés erejéig szeretnék kitérni a Wosinsky Mór Megyei Múzeum Vármegyeházán működő programjaira. Az intézményben Szűcs Zsuzsanna múzeumpedagógus fogadja a Kék Madár Alapítvány rendszeresen visszatérő csoportját. Az alapítvány a munkaerő-piacon hátrányos helyzetű rétegek munkalehetőségének megteremtését célozza, nagy sikerrel működteti többek között az Ízlelő Éttermet, ahol fogyatékkal élők dolgoznak a konyhán és felszolgálóként is. Az alapítvány kulturális programokért felelős munkatársa visszatérő vendég csoportjával a Vármegyeházán. Rendhagyó tárlatvezetésen is szívesen látják őket, 2016 májusában pedig, a Községek Hete alkalmából az intézményben működő Dráma-játékos csoport vendégségbe hívta a Kék Madár Alapítványt. A nyitott próba végül a városi diákszínjátékosok és az alapítvány által támogatott fogyatékkal élők közös játékával ért véget.

Szekszárdi Magasiskola

Két sokszínű és jó példával elől járó, a megye kisebb intézményeit segítő és rendszeresen látogató intézményt mutattam be. E két intézmény öt éve közös vállalkozásba fogott, megteremtve a Szekszárdi Magasiskolát.

2013 nyarán hirdette meg első alkalommal a Mészöly Miklós Egyesület és a PAD Irodalmi, Művészeti és Kulturális Egyesület kezdő írók és az irodalmi alkotás iránt érdeklődők számára programjait Szekszárdi Magasiskola Írói alkotótábor és mesterkurzus címmel.

Az elképzelés megvalósításának előzményei közé tartozik számos és jelentős esemény, folyamatos kulturális tevékenység, amely Szekszárd városában a városi és megyei önkormányzat támogatásával, a Wosinsky Mór Megyei Múzeum, a Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár, a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kara és más intézmények közreműködésével hosszú évek óta folyt. Az egyik legkiemelkedőbb esemény az évente január 19-én megrendezett Mészöly-nap, amelyen az előző év legjobb prózai munkáját elismerő Mészöly Miklós-díjat átadják, s ehhez a naphoz kapcsolódóan számos kulturális esemény zajlik.

Az írói alkotótábor és mesterkurzus országos szinten, évente egy alkalommal kerül megrendezésre „a mészölyi felfogásnak” megfelelően. A kurzus foglalkozásait többségében Mészöly Miklós életművéhez, illetve személyéhez is kötődő, ismert írók és költők tartják, akik mellett szerepet kapnak más műfajok jeles alkotó-, illetve előadóművészei, valamint az irodalmi élet más területein (könyvkiadás, műkritika) tevékenykedő, elismert szereplők, akik hozzájárulnak a jelentkezők ismereteinek gazdagodásához.

Résztevők és programok

A szemináriumra jelentkezők a megadott műnemben és terjedelemben küldhetik el írásukat, amit alapos elbírálás után értékelnek, és döntenek arról, kik vehetnek részt a táborban (közel 40 fő/év). A résztvevők 2017 nyarán bizonyos önköltség mellett (40 ezer Ft) élvezhették a szekszárdi vendéglátást, kosztot és kvártélyt, valamint a színes szakmai és szabadidős programokat. A délelőtti és délutáni foglalkozások után irodalmi, zenés és táncművészeti rendezvényeken vehetnek részt a tábor hallgatói, mindezeket a legjobb szekszárdi borok kísérik.

A Szekszárdi Magasiskola a város egyik legszínesebb összefogását eredményezi, az egy hetes program helyszínei között szerepel a Wosinsky Mór Megyei Múzeum három intézménye (Irodalom Háza-Mészöly Miklós Emlékház, Babits Mihály Emlékház, Vármegye háza

kávézója), a Placc-Ifjúsági Közösségi Tér, a Szekszárdi Bormúzeum, az Ízlelő étterem (lásd Esélyegyenlőség című bekezdés), valamint a Mészöly-tanya a Porkoláb völgyben.

Adaptációs lehetőség

Az ötlet elsősorban olyan településen adaptálható, amely rendelkezik irodalmi múlttal, valamilyen íróhoz, költőhöz, irodalmi eseményhez tud kapcsolódni s erre fel tudja fűzni egy esetleges irodalmi iskola koncepcióját. Mivel színvonalas „Magasiskolát” érdemes csak működtetni, nem árt, ha irodalommal foglalkozó egyesülettel, baráti körrel karöltve kezdenek bele a szervezésbe (jelen esetben a PAD Irodalmi, Művészeti és Kulturális Egyesület). Szintén előny, ha valamely országos szervezet felkarolja a kezdeményezést (jelen esetben a Mészöly Miklós Egyesület). Ezen kívül megfelelő befogadóképességgel bíró szálláshelyre és vendéglátó egységekre van szükség, valamint az előadások utáni kikapcsolódást szolgáló színes programokra. Ezen programok szervezésében szükséges, de legalábbis előnyös a település vezetőségének támogatása, valamint a helyi kulturális intézmények összefogása.